

POSTANOWIENIE

Dnia 12 lipca 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Małgorzata Bednarek

w sprawie gen. bryg. rez. A.P, st. chor. Sztab. rez A.F., ppłk. rez. lek. M.J., lek. J.J.,
lek. Z.B.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w dniu 12 lipca 2023 r.

zażalenia prokuratora Wydziału do spraw wojskowych Prokuratury Okręgowej
w P.

na postanowienie Wojskowego Sądu Okręgowego w P. z 22 grudnia 2022 r., sygn.
akt So 17/22

na podstawie art. 437 § 1 k.p.k. w zw. z art. 344a § 3 k.p.k.,

p o s t a n o w i ł

**uchylić zaskarżone postanowienie i sprawę przekazać
Wojskowemu Sądowi Okręgowemu w P. do merytorycznego
rozpoznania.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem Wojskowego Sądu Okręgowego w P. z 22 grudnia 2022 r.,
w sprawie gen. bryg. rez. A. P., st. chor. sztab. rez A. F, ppłk. rez. lek. M. J., lek.
J.J., lek. Z.B, sygn. akt So 17/22 przekazano sprawę prokuratorowi Prokuratury
Okręgowej w P. w celu uzupełnienia śledztwa poprzez:

1. dołączenie do akt nie znajdującego się w zabranym materiale dowodu, który potwierdzałby, że oskarżony lek. J. J – o., dokonując w nieustalonym dniu pomiędzy 09.05.2019 r., a 13.05.2019 r. wpisu w Zleceniu wykonania badań lekarsko-specjalistycznych Nr 4(...) Nr roczny skierowanych 5253

wystawionym w dniu 09.05.2019 r. przez Rejonową Wojskową Komisję Lekarską w Ż. dla płk. A. P. bez osobistego badania tego oficera, wiedział, że płk A. P. posłuży się w dniu 11.09.2019 r. opartym m.in. na tym dokumencie orzeczeniem Rejonowej Wojskowej Komisji Lekarskiej w Ż. nr [...] z dnia 13.05.2019 r. o zdolności do pełnienia zawodowej służby wojskowej,

w którym wbrew stanowi faktycznemu stwierdzono u niego nadciśnienie tętnicze I/II stopnia jako schorzenie pozostające w związku ze służbą wojskową, celem nieuzasadnionego otrzymania zwrotu 20 % utraconego uposażania z uwagi na przebywanie w okresie od 1.07.2019 r. – 22. 07. 2019 r. w Sanatorium w L. na zwolnieniu lekarskim z powodu rzekomej choroby powstałej w związku ze szczególnymi właściwościami służby wojskowej, a więc, że lek. J. działał – w celu osiągnięcia korzyści majątkowej przez płk. A. P., wyczerpując swym zachowaniem znamiona przestępstwa określonego w art. 271 § 3 k.k.,

2. dołączenie do akt nie znajdującego się w zabranym materiale dowodu, który potwierdzałby, że oskarżony Z. B., dokonując w dniu 10 maja 2019 r. wpisu w Zleceniu wykonania badań lekarsko-specjalistycznych Nr [...] Nr roczny skierowanych 5253 wystawionym w dniu 09.05.2019 r. przez Rejonową Wojskową Komisję Lekarską w Ż. dla płk A. P. bez osobistego badania tego oficera, wiedział, że płk A. P. posłuży się w dniu 11.09.2019 r. opartym m.in. na tym dokumencie orzeczeniem Rejonowej Wojskowej Komisji Lekarskiej w Ż. nr [...] z dnia 13.05.2019 r. o zdolności do pełnienia zawodowej służby wojskowej, w którym wbrew stanowi faktycznemu stwierdzono u niego nadciśnienie tętnicze I/II stopnia jako schorzenie pozostające w związku ze służbą wojskową, celem nieuzasadnionego otrzymania zwrotu 20 % utraconego uposażenia z uwagi na przebywanie w okresie od 1.07.2019 r. – 22. 07. 2019 r. w Sanatorium w L. na zwolnieniu lekarskim z powodu rzekomej choroby powstałej w związku ze szczególnymi właściwościami służby wojskowej, a więc, że lek. B. działał – w celu osiągnięcia korzyści majątkowej przez płk. A. P., wyczerpując swym zachowaniem znamiona przestępstwa określonego w art. 271 § 3 k.k.,

3. dołączenie do akt nie znajdującego się w zabranym materiale dowodu, który potwierdzałby, że oskarżony ppłk lek. M. J. jako Przewodniczący Rejonowej Wojskowej Komisji Lekarskiej w Ż., a jednocześnie Przewodniczący komisji orzekającej w sprawie zdolności do pełnienia zawodowej służby wojskowej przez płk. A. P., wystawiając w dniu 13.05.2019 r. dokument w postaci orzeczenia Rejonowej Wojskowej Komisji Lekarskiej w Ż. nr [...] w sprawie zdolności do pełnienia służby wojskowej tego oficera, wiedział, że lek. J. J. – okulista lek. Z. B. – kardiolog, dokonując wpisów w Zleceniu wykonania badań lekarsko-specjalistycznych Nr [...] Nr roczny skierowanych 5253 wystawionym w dniu 9.05.2019 r. przez Rejonową Wojskową Komisję Lekarską w Ż. dla płk. A. P., nie badali osobiście tego oficera, a nadto, że wcześniej miał wpływ na treść powyższych wpisów, oraz, że wiedział, że płk A. P. posłuży się w dniu 11.09.2019 r., tym orzeczeniem celem nieuzasadnionego otrzymania zwrotu 20 % utraconego uposażenia z uwagi na przebywanie w okresie od 1.07.2019 r. – 22. 07. 2019 r. w Sanatorium w L. na zwolnieniu lekarskim z powodu rzekomej choroby powstałej w związku ze szczególnymi właściwościami służby wojskowej, a więc, że ppłk lek. M. J. działał – w celu osiągnięcia korzyści majątkowej przez płk. A. P. oraz – wspólnie i w porozumieniu z tym oficerem i st. chor. szt. A. F. doprowadził Skarb Państwa reprezentowany przez Dowódcę [...]Dywizji Kawalerii Pancерnej w Ż. do niekorzystnego rozporządzenia mieniem, wyczerpując swym zachowaniem znamiona przestępstw określonych w art. 271 § 3 k.k. oraz w art. 286 § 1 k.k.

W uzasadnieniu Wojskowy Sąd Okręgowy w Poznaniu wskazał, że w stosunku do lek. J. J. i lek. Z. B. zebrany materiał dowodowy potwierdza fakt, że ww. lekarze dokonali wpisu w Zleceniu wykonania badań lekarsko-specjalistycznych Nr [...] Nr roczny skierowanych 5253 wystawionym w dniu 09.05.2019 r. przez Rejonową Wojskową Komisję Lekarską w Ż. dla płk. A. P. bez osobistego zbadania tego oficera. Sąd I wskazał również, że brak jest w aktach sprawy dowodu odnoszącego się do wiedzy ww. lekarzy w trakcie konsultacji, że po czterech miesiącach płk A. P., posłuży się opartym na tych dokumentach (a więc i dokonanych przez ww. wpisach) orzeczeniem Rejonowej Wojskowej Komisji Lekarskiej w Ż. nr [...] z dnia

13.05.2019 r. o zdolności do pełnienia zawodowej służby wojskowej, celem niezasadnego otrzymania zwrotu 20 % utraconego uposażenia, co uzasadniałoby twierdzenie aktu oskarżenia, że działali w celu osiągnięcia korzyści majątkowej przez płk. A. P., wyczerpując swym zachowaniem znamiona przestępstwa określonego w art. 271 § 3 k.k.

Zdaniem sądu I instancji również w stosunku do ppłk. rez. lek. M. J. zebrany materiał dowodowy potwierdza, że Przewodniczący Rejonowej Wojskowej Komisji Lekarskiej w Ż., a jednocześnie Przewodniczący komisji orzekającej w sprawie zdolności do pełnienia zawodowej służby wojskowej przez płk. A. P., w dniu 9 maja 2019 roku przyjął na terenie R. w Ż. płk. A. P. i st. chor. szt. A. F., w tym samym dniu wystawił zlecenie wykonania badań lekarsko- specjalistycznych Nr [...] Nr roczny skierowanych 5253 dla płk. A. P., z uwzględnieniem badań przez lekarzy kardiologa i okulistę, a na koniec wystawił orzeczenie Rejonowej Wojskowej Komisji Lekarskiej w Ż. nr [...] z dnia 13.05.2019 r. oparte na wpisach dokonanych w ww. zleceniu badań lekarsko-specjalistycznych, którego treść jest kwestionowana przez biegłego. W uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia Wojskowy Sąd Okręgowy w Poznaniu wskazał jednak, że brak jest w aktach sprawy dowodów dotyczących przebiegu rozmowy ppłk. lek. M. J. z płk. A. P. i st. chor. szt. A. F. na terenie R. w Ż. w dniu 9 maja 2019 roku. W szczególności dotyczących tego: czy zobowiązał się do wywarcia wpływu na lek. J. J. i lek. Z. B. aby dokonali określonych, korzystnych dla płk. P. wpisów w Zleceniu wykonania badań lekarsko-specjalistycznych, czy sam został poinformowany przez ww. żołnierzy o tym do czego zostanie wykorzystane w przyszłości wystawiane przez niego orzeczenie, okoliczności wywierania ewentualnego wpływu przez ppłk. lek. M. J. na lekarzy J. J. i Z. B., świadomości ppłk. lek. M. J., co do tego, że lekarze J. J. i Z. B. dokonali wpisów w Zleceniu wykonania badań lekarsko-specjalistycznych Nr [...] Nr roczny skierowanych 5253 wystawionym w dniu 09.05.2019 r. przez Rejonową Wojskową Komisję Lekarską w Ż. dla płk A. P. bez osobistego zbadania tego oficera, co uzasadniałoby twierdzenie aktu oskarżenia, że ppłk M. J. działał w celu osiągnięcia korzyści majątkowej przez płk. A. P., a swoim zachowaniem wyczerpał znamiona przestępstw określonych w art. 271 § 3 k.k. oraz art. 286 k.k.

Postanowienie o zwrocie sprawy do prokuratury na mocy art. 344a § 1 k.p.k. zaskarżył prokurator zarzucając na podstawie art. 427 § 1 i 2 k.p.k. i art. 438 pkt 2 k.p.k. obrazę przepisów postępowania, tj. art. 344a § 1 i 2 k.p.k. polegającą na błędnym przyjęciu, że przedmiotowe postępowania wykazuje istotne braki związane z potrzebą poszukiwania dowodów, które wymagają usunięcia przez oskarżyciela publicznego, zaś dokonanie niezbędnych czynności przez Sąd spowodowałoby znaczne trudności, co skutkowało niezasadnym zwrotem sprawy Prokuraturze Okręgowej w Poznaniu.

Podnosząc taki zarzut skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Zażalenie zasługuje na uwzględnienie. Racje ma skarżący, że zastosowanie przez Sąd I instancji instytucji określonej w art. 344a § 1 k.p.k. było niezasadne. Należy mieć na uwadze, że stwierdzenie zaistnienia istotnego braku postępowania przygotowawczego, nawet gdyby rzeczywiście zaistniało, nie jest wystarczające do zwrotu sprawy do uzupełnienia śledztwa. Ustawodawca wymaga bowiem w art. 344a § 1 k.p.k., aby uzupełnienie owego braku przez Sąd powodowało znaczne trudności. Oznacza to, że zwrot sprawy w tej fazie postępowania jest uzależniony od kumulatywnego spełnienia dwóch przesłanek, a mianowicie wystąpienia istotnych braków postępowania przygotowawczego oraz ustalenia znacznych trudności w ich usunięciu w postępowaniu sądowym.

Oceny spełnienia ww. przesłanek należy dokonywać przez pryzmat treści art. 297 k.p.k., a więc celów postępowania przygotowawczego. Jednym z nich jest wymóg wyjaśnienia okoliczności sprawy (niekoniecznie wszechstronnego) oraz zabezpieczenie i utrwalenie tylko w niezbędnym zakresie dowodów dla sądu. Gdy te cele są spełnione, nie ma podstaw do skutecznego zwrotu sprawy prokuratorowi. Z kolei ocena zebranego w toku postępowania przygotowawczego materiału dowodowego w kontekście braków tego postępowania, dokonywana jest pod kątem jego kompletności. W tym miejscu należy przytoczyć nadal aktualne stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone na gruncie art. 397 k.p.k. z 1997 r., zgodnie z którym przekazanie sprawy do uzupełnienia postępowania przygotowawczego w celu poszukiwania dowodów może nastąpić tylko wtedy, gdy istnieją realne możliwości

znalezienia określonych dowodów. Jeżeli zakres postępowania przygotowawczego wskazuje na to, że określone dowody były poszukiwane, ale bez rezultatów, to sąd powinien sprawę rozpoznać w granicach aktu oskarżenia i zebranych dowodów (*postanowienie SN z 6.07.1974 r., IV KZ 126/74, OSNKW 1974, nr 11, poz. 214.*).

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy wskazać należy, że w postępowaniu przygotowawczym inicjatywa dowodowa została wyczerpana, zaś z akt sprawy wynika, że oskarżyciel publiczny nie dysponuje żadnymi - poza przedstawionymi już w akcie oskarżenia dowodami, wobec czego brak było podstaw do zwrotu sprawy prokuratorowi Prokuratury Okręgowej w Poznaniu w celu uzupełnienia śledztwa. Dodatkowo, mając na uwadze konieczność kumulatywnego spełniania przesłanek określonych w art. art. 344a § 1 k.p.k., że sąd odwoławczy nie odniósł się również do istnienia „znaczących trudności” w ewentualnym usunięciu tych braków. Z treści uzasadnienia zaskarżonego orzeczenia wynika jedynie, że zdaniem sądu takie trudności istnieją, nie sposób jednak wywnioskować na czym te trudności miałyby polegać i dlaczego dokonanie niezbędnych czynności przez sąd zakłóciłoby prawidłowy tok postępowania.

Racje ma również skarżący podkreślając występującą w treści zaskarżonego postanowienia wewnętrzną sprzeczność. Z jednej strony bowiem Sąd wskazuje, że owe istotne baki powodują, że nie jest w stanie ustosunkować się na podstawie zgromadzonego materiału dowodowego do kwalifikacji prawnej i treści zarzutów zawartych w akcie oskarżenia, a jednocześnie zarzuty te kwestionuje. Sąd w razie nie podzielenia wersji oskarżenia i stwierdzenia faktycznego braku podstaw do przypisania oskarżonym sprawstwa i winy, winien dać temu wyraz w końcowym merytorycznym rozstrzygnięciu, nie zaś poprzez sięganie do instytucji przewidzianej w art. 344a § 1 k.p.k., w sytuacji gdy nie zachodzą podstawy do jej zastosowania.

Takie merytoryczne rozstrzygnięcie pozwala na poddanie kontroli instancyjnej toku rozumowania sądu.

Z tych wszystkich względów na podstawie art. 437 k.p.k. orzeczono jak w części dyspozytywnej postanowienia.

[SOP]

[ms]